

TE LAND, TER BEEK & IN DE LUCHT

Natuurbod Regio Hart van Brabant

Voorwoord

Gemeenten zijn een belangrijke partner bij het realiseren van het Natuurnetwerk in Brabant. Dat bleek in oktober 2016, toen de B5-steden het bidboek 'Steden als schakels binnen het Natuurnetwerk Brabant' aanboden aan de provincie. In dit bidboek stelden de Brabantse grote steden voor om samen liefst 500 hectare nieuwe natuur en 40 kilometer aan ecologische verbindingzones te ontwikkelen, in ruil voor voldoende beleidsvrijheid bij de uitwerking hiervan. De B5-steden boden tevens aan de omliggende gemeenten te betrekken bij de realisatie van het Natuurnetwerk. Samen met de waterschappen zijn de gemeenten van Regio Hart van Brabant hiermee enthousiast aan de slag gegaan. Het resultaat ligt voor u: het Natuurbod Regio Hart van Brabant.

Uit het natuurbod zal blijken dat investeren in het natuurlijk kapitaal van groot belang is voor de Regio Hart van Brabant. We zijn een groene regio met maar liefst zes Natura 2000-gebieden binnen de gemeentegrenzen. Stuk voor stuk bijzondere gebieden, variërend van laagveenmoerassen tot zandverstuivingen en van natuurlijk meanderende beken tot door mensenhanden gegraven leemkuilen. Tegelijkertijd staat de biodiversiteit en landschapskwaliteit van deze gebieden onder druk. Bijvoorbeeld door thema's als vermessing, versnippering, verdroging en recreatieve druk. Het realiseren van het Natuurnetwerk is van groot belang om de regio op lange termijn leefbaar te houden voor planten, dieren en mensen. Daarnaast willen we hiermee bijdragen aan de landschappelijke kenmerken en waarden van deze regio.

Wat voorliggend natuurbod bijzonder maakt, is dat de natuuropgave niet wordt gezien als een sectorale opgave. Het is nadrukkelijk gekoppeld aan de integrale gebiedsopgaves in de regio. We staan in de regio Hart van Brabant aan de vooravond van grote ontwikkelingen op het gebied van onder meer mobiliteit, leisure, duurzame energie en klimaatadaptatie. Het meenemen van natuur en landschap biedt een belangrijke meerwaarde voor de kwaliteit van deze gebiedsontwikkelingen. Het is zaak dat we deze integrale gebiedsopgaves samen laten vallen met de ontwikkeling van het Natuurnetwerk.

Gelukkig staan we hierin niet alleen. Bij de voorbereiding van het bidboek zijn diverse partijen betrokken, zoals terreinbeherende organisaties, Brabants Particulier Grondbezit en de Werkeenheid van het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Tijdens de voorbereidende gesprekken en bijeenkomsten heb ik veel enthousiasme en creativiteit gezien om aan de slag te gaan met natuurontwikkeling. De uitwerking van het bidboek zie ik dan ook met veel vertrouwen tegemoet.

Mario Jacobs

Wethouder gemeente Tilburg

Bestuurlijk opdrachtgever Regio Hart van Brabant voor het Natuurbod Regio Hart van Brabant

Inleiding

In de Regio Hart van Brabant ligt nog een flinke opgave voor het vervolmaken van het Natuurnetwerk Brabant (hierna te noemen: Natuurnetwerk). Deze opgave bestaat uit het realiseren van de voormalige ecologische hoofdstructuur (hierna te noemen: nieuwe natuur) en ecologische verbindingzones (hierna te noemen: evz's). Daarnaast heeft de regio de ambitie om diverse faunapassages te realiseren. Ook de ambities van het waterschap voor het realiseren van beekherstel en vispassages, maken onderdeel uit van dit natuurbod.

De totale restopgave voor de regio is:

845	<i>Hectare nieuwe natuur</i>
74	<i>Kilometer evz's</i>
12	<i>Faunapassages</i>
44	<i>Kilometer beekherstel</i>
29	<i>Vispassages</i>

Als vervolg op het natuurbod van de vijf grootste Brabantse steden heeft Regio Hart van Brabant in partnerschap met de waterschappen (hierna: regio) het initiatief opgepakt om gezamenlijk een bod te doen voor het realiseren van het Natuurnetwerk in de regio. Doel van dit bidboek is om op regionaal schaalniveau een bod te doen aan de provincie Noord-Brabant en het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) om een bijdrage te leveren aan het vervolmaken van het Natuurnetwerk in de regio.

Waarom is het realiseren van het Natuurnetwerk zo belangrijk? De meest voor de hand liggende reden is dat dieren en planten de ruimte hebben om te leven. Echter, we realiseren ons steeds meer dat natuur ook een belangrijke basis vormt voor 'menselijke' thema's, zoals leefomgevingskwaliteit, gezondheid, leisure, economie en landschapsidentiteit. Natuur krijgt daardoor steeds meer erkenning als onderdeel van de ondergrond, die handvatten geeft voor ons handelen in het netwerk van wegen en water en functies, zoals wonen en werken. Met dit bod gaat de regio met de provincie en het GOB aan de slag om samen partijen te verbinden om natuur te realiseren.

Leeswijzer

Het bod van de regio is opgenomen in hoofdstuk 2 van dit bidboek. In hoofdstuk 3 is uitgewerkt wat gevraagd wordt van de provincie en het GOB om het bod te realiseren. In hoofdstuk 4 is toegelicht op welke manier de regio aan de slag gaat met de uitvoering van het bod.

Ten behoeve van de uitwerking van het natuurbod is een inventarisatie gemaakt van de gebiedsopgaves en de totale restopgave van nieuwe natuur, evz's, faunapassages, beekherstel en vispassages in de regio. Resultaten uit deze inventarisatie zijn – letterlijk – op kaart gezet. Deze kaarten zijn opgenomen in de bijlagen van dit bidboek.

Thuis in Goirle: groen, sociaal en ondernemend is de visie van de gemeente Goirle op de toekomst. Je thuis voelen in Goirle betekent: genieten van het dorpse en landschappelijke karakter, van de prettige en groene woonomgeving, gelegen nabij prachtige bossen, beken en natuurgebieden als de Regte Heide. We zijn zuinig en trots op ons groen. Het is belangrijk dat natuurgebieden en biotopen met elkaar verbonden zijn in een netwerk. Planten en dieren houden zich niet aan gemeentegrenzen en daarom is het van belang om regionaal samen te werken aan een Natuurnetwerk. Dit natuurbod maakt ons meer bewust van de opgave en is een belangrijke stap in de richting van samenwerking.

Sylvia Torremans

Stedenbouwkundig medewerker gemeente Goirle

1

Wat bieden we?

Het bod

Regio Hart van Brabant in partnerschap met de waterschappen (hierna te noemen: regio) biedt de provincie Noord-Brabant en het GOB aan om te helpen bij het realiseren van het Natuurnetwerk vóór 2027. We streven ernaar om samen de volgende doelen te realiseren:

- » 100 Hectare nieuwe natuur en 8 faunapassages in regionaal verband
- » 20 Kilometer evz in sub-regionaal verband
- » 44 Kilometer beekherstel en 29 vispassages in waterschapsverband
- » Lokale realisatie aanjagen en bij knelpunten onderzoeken of regionale opschaling uitkomst biedt

Toelichting op het bod

100 Hectare nieuwe natuur en 8 faunapassages in regionaal verband

De totale restopgave voor nieuwe natuur in de regio bedraagt 845 hectare¹. 100 Hectare hiervan is te koppelen aan regionale gebiedsopgaves, die de regio en provincie gezamenlijk hebben vastgelegd.

Het gaat om de volgende gebiedsopgaves met de daarbij behorende oppervlakte als meekoppelkansen voor nieuwe natuur:

- » A58 (hieraan is circa 35 hectare nieuwe natuurrealisatie te koppelen)
- » N261/N269 (hieraan is circa 14 hectare nieuwe natuurrealisatie te koppelen)
- » Loonse & Drunense Duinen + schil met o.a. Landschapspark Pauwels (hieraan is circa 52 hectare nieuwe natuurrealisatie te koppelen)

In bijlage 1 is de kaart opgenomen, waarop de hierboven genoemde gebiedsopgaves ingetekend zijn. Op de kaart in bijlage 2 zijn alle restopgaves nieuwe natuur weergegeven.

Voor een goed functionerend Natuurnetwerk is het van belang dat barrières opgeheven worden middels faunapassages. Deze moeten uitgevoerd worden conform de nieuwe Brabantse standaard, zoals benoemd in het bidboek Van Gogh National Park met bijlagen. Op de kaart in bijlage 4 zijn de gewenste locaties van de faunapassages weergegeven. In totaal zijn dit twaalf faunapassages.

Acht faunapassages zijn te koppelen aan de volgende gebiedsopgaves:

- » Gebiedsopgave A58 (5 faunapassages)
- » Gebiedsopgave N261/269 (drie faunapassages)

Voor het realiseren van faunapassages is de medewerking van Rijkswaterstaat nodig. De regio gaat de benodigde samenwerking tot realisatie in ieder geval aanjagen.

In de toekomst zoeken we de samenwerking binnen andere regionale projecten, zoals bijvoorbeeld de regionale energie

¹ Dit aantal omvat alleen de restopgave, waarvoor de gronden nog verworven en ingericht moeten worden en dus een functieverandering nodig is. De restopgaven, waarvoor de gronden al in eigendom zijn bij een natuurbeherende organisatie en die alleen nog ingericht moeten worden, zijn hierin niet meegenomen.

strategie, om realisatie van nieuwe natuur en/of faunapassages hieraan te koppelen.

20 Kilometer evz in sub-regionaal verband

In bijlage 3 is de kaart opgenomen met daarop alle restopgaves voor evz's weergegeven.

De restopgaves voor evz's zijn niet te koppelen aan gebiedsopgaven.

Een aantal evz's zijn gemeente-overstijgend; oftewel liggen in meerdere gemeenten.

De gemeente-overstijgende evz's hebben een gezamenlijke lengte van circa 20 kilometer².

Om goede regionale ecologische verbindingen te realiseren, wil de regio gemeente-overstijgende evz's in sub-regionaal verband realiseren. Hier ligt dus een rol voor twee of drie gemeenten. Het gaat om de volgende evz's:

- » Evz 's Gravenmoerse Gat (gemeenten Dongen en Waalwijk)
- » Evz Wildertse Arm (gemeenten Tilburg, Dongen en Loon op Zand)
- » Evz Bels Lijntje (gemeenten Tilburg en Goirle)
- » Evz Nieuwe Leij (gemeenten Tilburg en Goirle)
- » Evz Voorste Stroom (gemeenten Tilburg en Oisterwijk)

44 Kilometer beekherstel en 29 vispassages in waterschapsverband

Waterschappen zijn de trekker voor beekherstel en vispassages in de beekdalen van de regio. Wanneer in deze beekdalen ook andere opgaves liggen, zoals de realisatie van evz's of gebiedsontwikkelingen, dan willen de waterschappen graag samenwerken met andere partijen om realisatie te koppelen aan de waterschapsopgaven voor beekherstel en vispassages.

Beekherstel en vispassages worden gefinancierd met middelen uit de subsidieregeling STUW.

2 Dit aantal is exclusief evz's die al opgenomen zijn in een ander bod, zoals het bod van de B5 en het bod van Landstad Baronie waar de evz's van gemeente Gilze en Rijen onderdeel van uitmaken.

Het realiseren van de doelen in dit bidboek, is van groot belang voor de waterschappen. Als waterschappen hebben we de opgave om ecologische verbindingzones en beekherstel te realiseren en vismigratieknelpunten op te lossen om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. Wij zien het bod als een uitdaging om onze doelen samen met gemeenten, terreinbeherende organisaties en andere partijen te realiseren.

De waterschappen zullen zich in eerste instantie richten op de beekdalen, natte natuurparels en vismigratieknelpunten, omdat we daar als waterschap expliciet voor aan de lat staan. Deze beekdalen vallen vaak samen met ecologische verbindingzones en vanzelfsprekend is dat we die gelijktijdig en samen met andere partijen willen aanleggen. Maar via het natuurbod blijven we ook betrokken bij de verbinding van klimaat- en waterdoelen in andere initiatieven. Zo kunnen we een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de omgeving, aan de gezondheid en het waterbewustzijn van onze bewoners en werken aan de afspraken om als regio in 2050 klimaatbestendig te zijn ingericht.

Corné Machielsen

*Namens de waterschappen Brabantse Delta,
De Dommel, Aa en Maas*

Lokale realisatie aanjagen en bij knelpunten onderzoeken of regionale opschaling uitkomst biedt

Na realisatie van:

- » circa 100 hectare nieuwe natuur en acht faunapassages, die gekoppeld worden aan gebiedsopgaves
- » circa 20 kilometer evz, die sub-regionaal opgepakt wordt
- » en 44 kilometer beekherstel en 29 vispassages, die de waterschappen realiseren

resteert er nog de volgende opgave:

- » 745 hectare nieuwe natuur
- » 54 kilometer evz's
- » 4 faunapassages

Voor deze overige restopgave gaan we lokale realisatie aanjagen door relevante partners met elkaar in verbinding te brengen om deze via co-creatie en co-financiering te realiseren.

In de regio zijn vele (particuliere) initiatieven voor het ontwikkelen van nieuwe natuur en evz's, bijvoorbeeld Landgoed Leijkant. De regio wil initiatieven en partijen met elkaar verbinden, zodat de hierboven genoemde

restopgaven waar mogelijk lokaal gerealiseerd worden.

Wanneer in het vervolgproces bij het realiseren van lokale initiatieven knelpunten ontstaan die de voortgang belemmeren, kan de schaal van de regio gebruikt worden om te komen tot een oplossing.

Brabants Particulier Grondbezit (BPG) wil samen met haar leden op de volgende manieren helpen bij het vervolmaken van het Natuurnetwerk in de regio Hart van Brabant:

- » *BPG ondersteunt boeren, burgers en buitenlui bij het ontwikkelen van nieuwe natuur en evz's op eigen grond*
- » *BPG brengt provinciale en landelijke ervaringen in als het gaat om natuurontwikkeling. Hierbij kan gedacht worden aan landgoedontwikkeling, samenwerkingen en certificeren van natuurbeheer.*
- » *BPG draagt de gezamenlijke ambitie voor het vervolmaken van het Natuurnetwerk uit naar haar leden en probeert nieuwe partners erbij te betrekken.*
- » *BPG werkt samen met het GOB en overheden aan vernieuwende concepten voor natuurontwikkeling*

René de Bont

Regiocoördinator Brabants Particulier Grondbezit

2

Wat vragen we?

De vragen

Regio Hart van Brabant in partnerschap met de waterschappen (hierna te noemen: regio) vraagt de provincie en het GOB om op de volgende wijze te helpen bij het samen realiseren van het bod:

- » Overeenkomsten sluiten over meekoppelkansen natuurontwikkeling bij gebiedsopgaves
- » Medefinanciering door provincie/GOB onder minimaal de huidige subsidiepercentages
- » Flexibiliteit in subsidievoorwaarden
- » Flexibiliteit in begrenzing en natuurdoeltypen
- » Regionale prioritaire projecten in het kader van de PAS
- » Inzet van netwerken en kennis om publieke en private partijen te verbinden

Toelichting op de vragen

Overeenkomsten sluiten over meekoppelkansen natuurontwikkeling bij gebiedsopgaves

In de komende jaren heeft de regio de uitwerking van diverse integrale - en daarvoor vaak complexe - (gebieds)opgaves op het programma staan. Deze ontwikkelingen hebben raakvlakken met diverse provinciale opgaves, zoals economie, klimaatadaptatie, (verbrede) landbouw, innovatie, energie en natuur.

De regio wil in een vervolgproces overeenkomsten sluiten met de provincie en andere partijen over de gezamenlijke uitvoering en financiering van deze opgaves met meekoppelkansen voor de realisatie van het Natuurnetwerk. Dit willen we doen bij (regionale) gebiedsontwikkelingen, gemeente-overstijgende en andere (regionale) meekoppelkansen.

Medefinanciering door provincie/GOB onder minimaal de huidige subsidiepercentages

Dit bidboek is een eerste mijlpaal in het proces om tot verdere realisering van het Natuurnetwerk in de regio te komen. Bij de verdere uitwerking is zekerheid over

de co-financiering door provincie en GOB erg belangrijk. De regio vraagt daarom aan de provincie en het GOB om minimaal het huidige subsidiepercentage toe te passen voor de 100 hectare regionaal te realiseren nieuwe natuur en 20 kilometer sub-regionaal te realiseren evz's.

Met de realisatie van de 100 hectare nieuwe natuur die gekoppeld wordt aan de drie regionale gebiedsopgaves, is naar verwachting een bedrag gemoeid van circa 8.500.000³ euro. De regio vraagt hiervoor de volgende subsidiepercentages:

- » 85% Voor verwerving/functiewijzingen van Rijks NNB op basis van getaxeerde waarde
- » 50% Voor verwerving/functiewijziging van provinciale NNB op basis van getaxeerde waarde
- » 50% Voor inrichting van alle NNB op basis van normbedragen voor inrichting

³ Er is gerekend met 75.000 euro per hectare voor verwerven/functiewijzigingen en 10.000 euro per hectare voor inrichting.

Doelsoorten te land, ter beek en in de lucht

Voor de regio zijn gewenste doelsoorten geïnventariseerd. De verdere uitwerking van de doelsoorten is maatwerk per gebied/project. De inventarisatie van de gewenste doelsoorten is hierbij het vertrekpunt. De doelsoorten zijn samen te vatten in de categorieën te land, ter beek en in de lucht.

Te land

Hierbij gaat het om het realiseren van een landschappelijk (kleinschalig agrarisch) raamwerk, dat functioneert als een aaneengesloten leefgebied voor grotere zoogdieren, zoals de das en ree. Ook kleinere diersoorten van agrarisch gebied, waaronder de steenuil, profiteren hiervan.

Ter beek

Dit betreft het verbinden van leefgebieden van soorten van natte biotopen via beken en waterlopen, zoals de kamsalamander en vinpootsalamander. Daarnaast gaat het om het opwaarderen van beken als leefgebied op zich, bijvoorbeeld voor de bosbeekjuffer, beekprik, ijsvogel en otter.

In de lucht

Bij deze categorie gaat het om vliegende insecten, die door een beperkt dispersievermogen afhankelijk zijn van lijnvormige verbindingen in het landschap en van gericht biotoopherstel. Denk aan bijzondere dagvlindersoorten, zoals de kleine parelmoervlinder, bruine eikenpage, pimperlblauwtje en kleine ijsvogelvlinder.

Doelsoorten regio Hart van Brabant

Land

Das

Ree

Boomkikker

Steenuil

Beek

Bosbeekjuffer

Beekprik

Kamsalamander

Vinpootsalamander

Otter

IJsvogel

Lucht

Kleine parelmoervlinder

Bruine eikenpage

Kleine ijsvogelvlinder

Pimpernelblauwtje

Dikkopje

Met de realisatie van de circa 20 kilometer sub-regionale evz's is een bedrag gemoeid van circa 6.000.000⁴ euro. De regio vraagt hiervoor de volgende subsidiepercentages:

- » 50% Voor verwerving/functiewijzingen en inrichting van het natte deel van evz's
- » 75% Voor verwerving/functiewijzingen en inrichting voor het droge deel van evz's

Flexibiliteit in subsidievoorwaarden

De regio vraagt de provincie en het GOB om gemaakte en te maken kosten om het Natuurnetwerk goed te laten functioneren, in te kunnen brengen als co-financiering voor realisatie van nieuwe natuur en evz's. Hierbij kan onder meer gedacht worden

aan de kosten voor het realiseren van faunapassages.

Flexibiliteit in begrenzing en natuurdoeltypen

Vanuit ecologisch oogpunt gaat het er niet om waar de hectares nieuwe natuur liggen, maar waar ze het meeste resultaat en effect opleveren. Dat kan betekenen dat de huidige grenzen en natuurdoeltypen van het Natuurnetwerk niet altijd passend zijn. De regio vraagt daarom medewerking van de provincie ('ja mits') bij het waar nodig aanpassen van de begrenzing van het Natuurnetwerk en de natuurdoeltypen.

⁴ Er is gerekend met een gemiddelde breedte van 25 meter, 75.000 euro per hectare voor verwerven/functiewijziging en 50.000 euro per hectare voor inrichting.

Van alle grond in Nederland is 30% in bezit van overheden, waarvan bijna de helft van gemeenten.

Een deel daarvan is tijdelijk bezit en wordt tijdelijk beheerd. Vaak tegen zo laag mogelijke kosten of, bij verpachting, tegen een zo hoog mogelijke opbrengst. Dat is jammer, want deze grond kan ook worden ingezet voor maatschappelijke doelen, zoals natuur, biodiversiteit, vitale bodem, energie, klimaat etc., zowel binnen het NNB als daarbuiten. Bijvoorbeeld door er via een puntensysteem rekening mee te houden bij het toewijzen van pachtgronden. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant werkt al op die manier. Ik hoop dat ook de gemeenten in regio Hart van Brabant deze kans gaan pakken. Voor inspiratie: www.duurzamegronduitgifte.nl

Johan van Cuyck
*Provincie Noord-Brabant en
Nationaal Landschap Het Groene Woud*

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant ziet een kans om twee uitdagingen (natuurontwikkeling én energietransitie) te combineren. Hoe? Door op locaties waar we in Noord-Brabant nieuwe natuur willen realiseren, in een overgangssituatie, ook energie op te wekken. Dat kan bijvoorbeeld met zonneweides, waarbij de panelen iets verder uit elkaar liggen (minder schaduw), op poten staan (ruimte voor begrazing onder de panelen) en omzoming met landschapselementen (hagen en bosjes). Onder de zonnepanelen kan de bodem, na vaak jarenlang intensief bewerkt te zijn, tot rust komen. Zo kan de natuur zich langzaam maar zeker ontwikkelen en wordt het opwekken van zonne-energie de co-financiering van de nieuwe natuur, die na de periode met zonnepanelen overblijft.

De uitdaging is om deze in theorie kansrijke combinatie, lokaal zo te realiseren dat de natuur, het landschap en de maatschappij er baat bij hebben.

Mary Fiers

Directeur Groen Ontwikkelfonds Brabant

Regionale prioritaire projecten in het kader van de PAS

De regio wil graag door middel van een integrale gebiedsbenadering bestaande omgevingswaarden verbeteren/herstellen en tegelijkertijd gewenste ontwikkelingen door laten gaan. De regio vindt dat de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) hierbij in de weg staat, met name als het over niet-prioritaire projecten gaat. De regio wil graag samen met de provincie onderzoeken of regionale projecten met een algemeen belang aangemerkt kunnen worden als prioritair.

Inzet van netwerken en kennis om publieke en private partijen te verbinden

Uit de inventarisatie en afstemming is gebleken dat er ook vanuit vele (particuliere) initiatieven en partijen gewerkt wordt aan of ideeën zijn voor het ontwikkelen van nieuwe natuur en verbindingszones. Zij doen dat op basis van waardevolle (lokale) kennis en met veel energie. De kracht van de regio willen we benutten om kennis, initiatieven en partijen die in beeld zijn, te verbinden. In het vervolgproces kan bijvoorbeeld Vitaal Leisure Landschap een rol vervullen bij het verbinden van initiatieven en partijen. Wij vragen of wij daarbij ook gebruik mogen maken van het netwerk en kennis van de provincie.

Vitaal Leisure Landschap werkt op het snijvlak van natuur en leisure. Ons landschap is onze inspiratiebron voor leisure. Tegelijkertijd willen we de natuur beschermen tegen overbelasting.

Het natuurbod zien we als kans voor de natuur én voor onze leisure-ondernemers: zij zorgen er immers voor dat inwoners en toeristen de natuur in Hart van Brabant écht beleven. Daarnaast beschermen we samen de gebieden die dat nodig hebben.

Om het natuurbod verder te helpen, zetten we ons brede netwerk in: ondernemers, overheid, onderwijs én omgevingspartners, zoals IVN en Staatsbosbeheer. Ook delen we graag onze financieringskennis, waarmee ondernemers gemakkelijker kunnen investeren in natuur.

Nicole van Hoof

Coördinator Vitaal Leisure Landschap

3

Wat is het vervolg?

In de zomer van 2017 is gestart met het proces om te komen tot dit bidboek. Er is gesproken met een groot aantal betrokken partijen, zoals gemeenten, waterschappen, provincie, GOB, Vitaal Leisure Landschap, terreinbeherende organisaties en Brabants Particulier Grondbezit. In gesprekken met deze organisaties is de totale restopgave in kaart gebracht en is het bod geformuleerd. De rode draad in de gesprekken was het enthousiasme en de bereidheid om te helpen bij het verder vervolmaken van het Natuurnetwerk in regio Hart van Brabant.

Dit enthousiasme willen we omzetten in daden. Daarvoor is het van groot belang om de totale natuuropgave in beeld te brengen en te houden. Het uitwerken en aanbieden van dit bidboek is de eerste stap hierin. Het vervolg is des te belangrijker om de uitvoering te waarborgen. Daarom gaat de regio in het eerste halfjaar van 2018 een plan van aanpak opstellen voor het vervolgproces. Dit plan van aanpak wordt opgesteld door de werkgroep landschap van regio Hart van Brabant en zal als basis dienen voor de uitvoering van het in hoofdstuk 2 beschreven bod.

Ik wandel graag in de natuur. Het geeft me rust en ik geniet van het groen, dat de basis vormt voor onze leefwereld. Onze evz's Boomkikker en Groote Leij zijn niet alleen waardevol voor de migratie van insecten, kikkers en salamanders, ook maken ze het buitengebied opnieuw toegankelijk voor onze inwoners. Realisatie biedt unieke kansen voor recreatie, groenaanplant of andere koppelingen.

De gemeenteraad heeft in 2017 alle middelen beschikbaar gesteld om de evz's te realiseren. Voor evz de Boomkikker is al een overeenkomst gesloten. De Groote Leij wordt in de komende jaren aangepakt. We zijn goed op weg!

Aletta van der Veen
Wethouder gemeente Gilze en Rijen

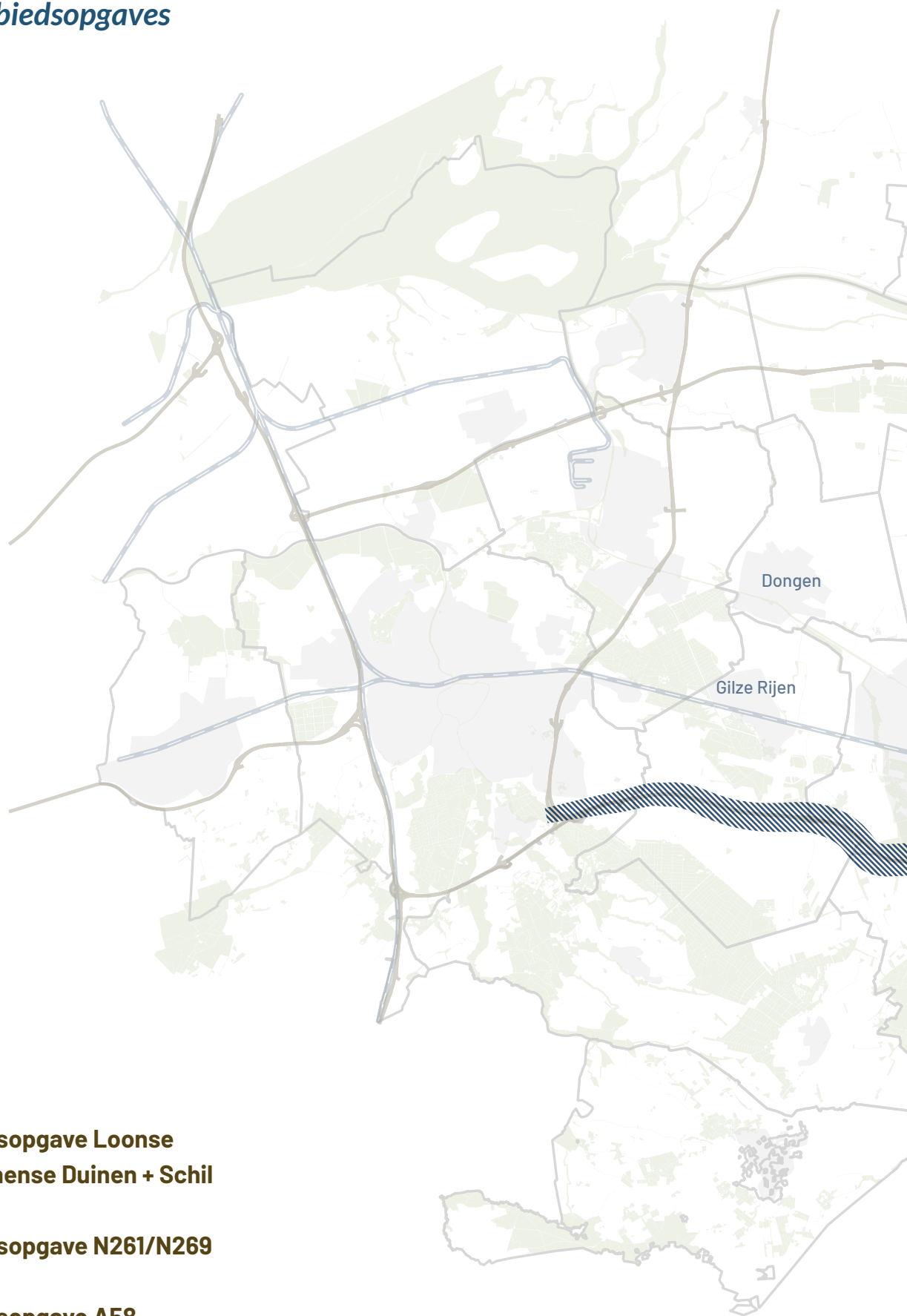

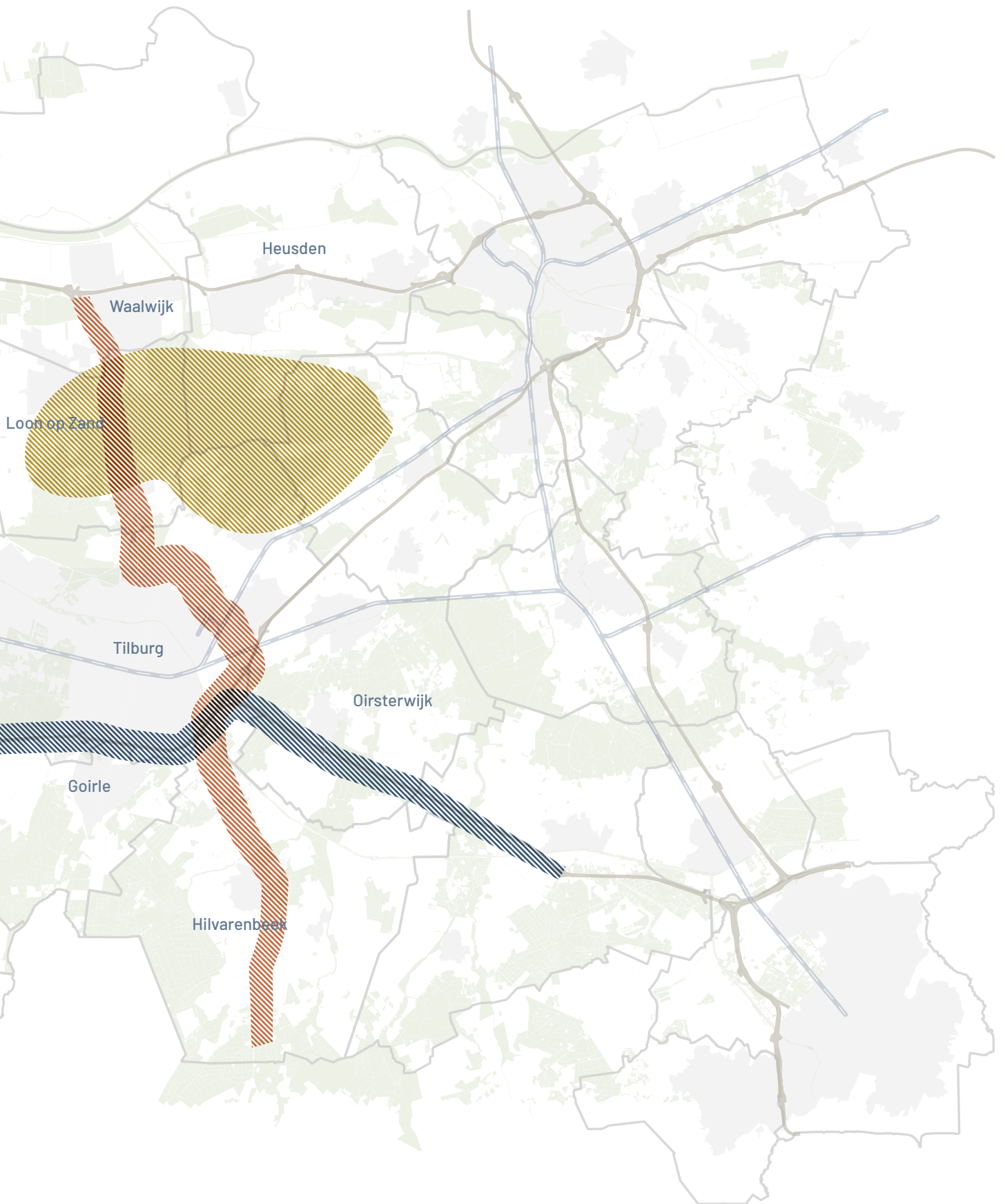
Bijlagen

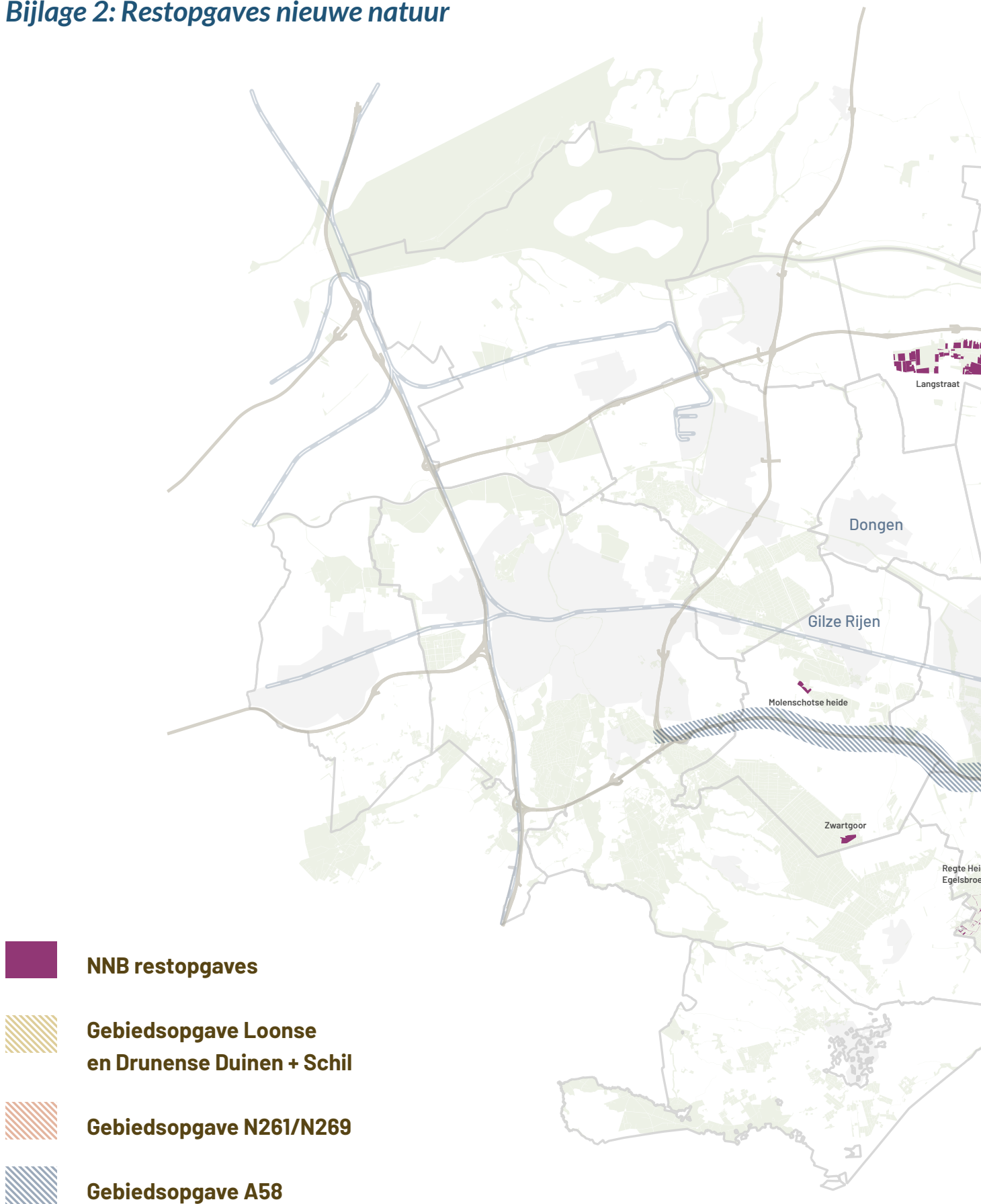

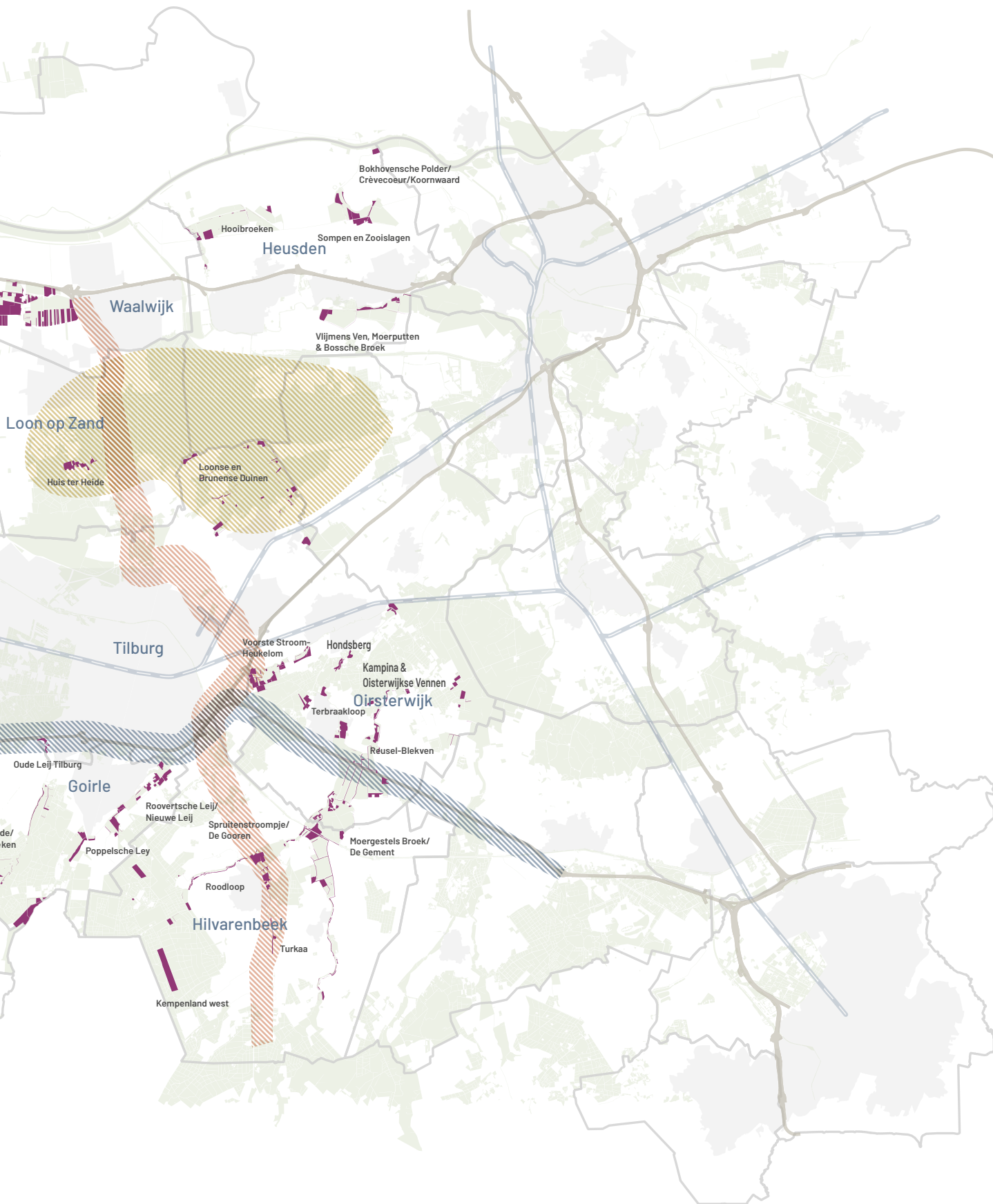
Bijlage 1: Gebiedsopgaves

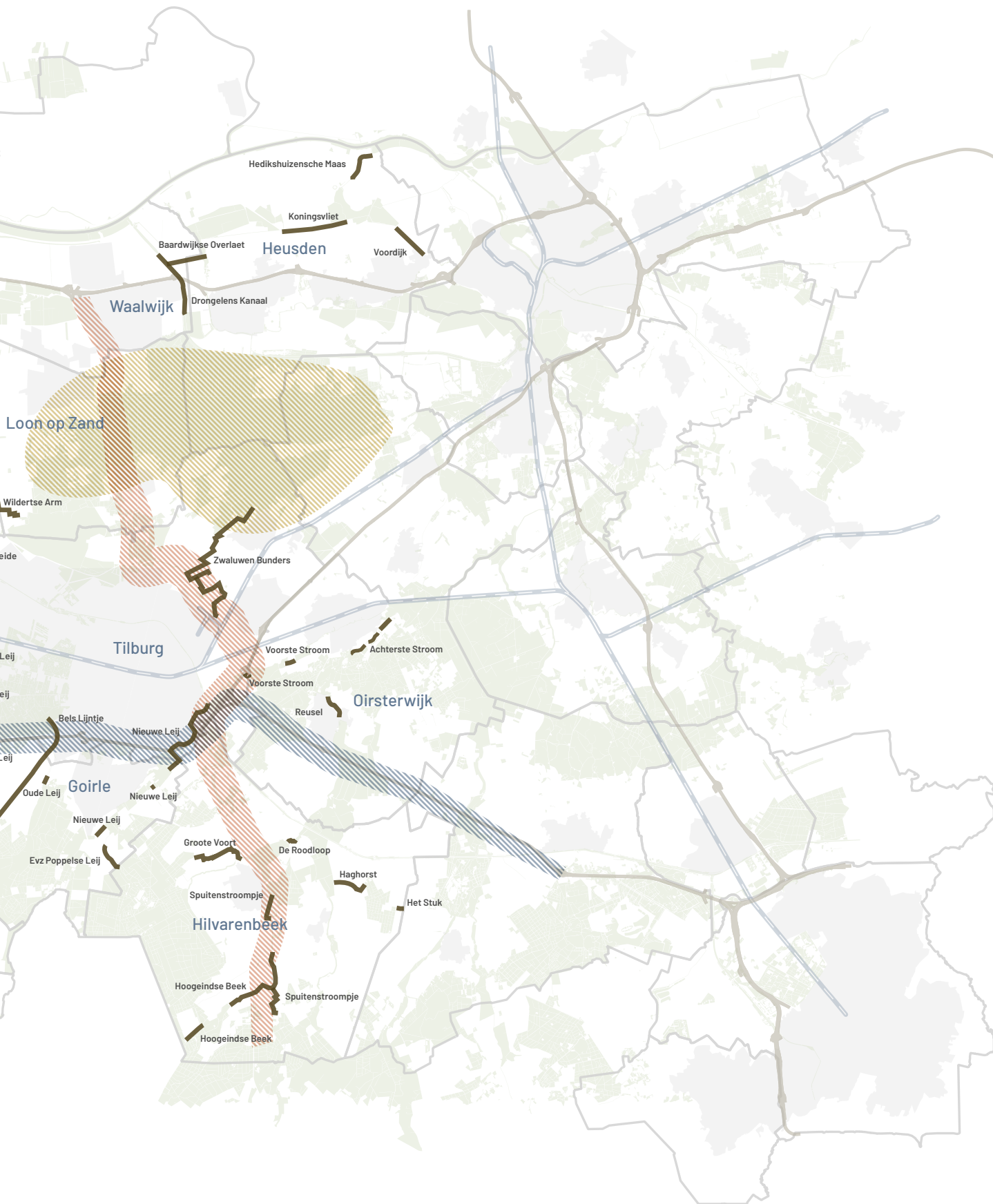
Bijlage 2: Restopgaves nieuwe natuur

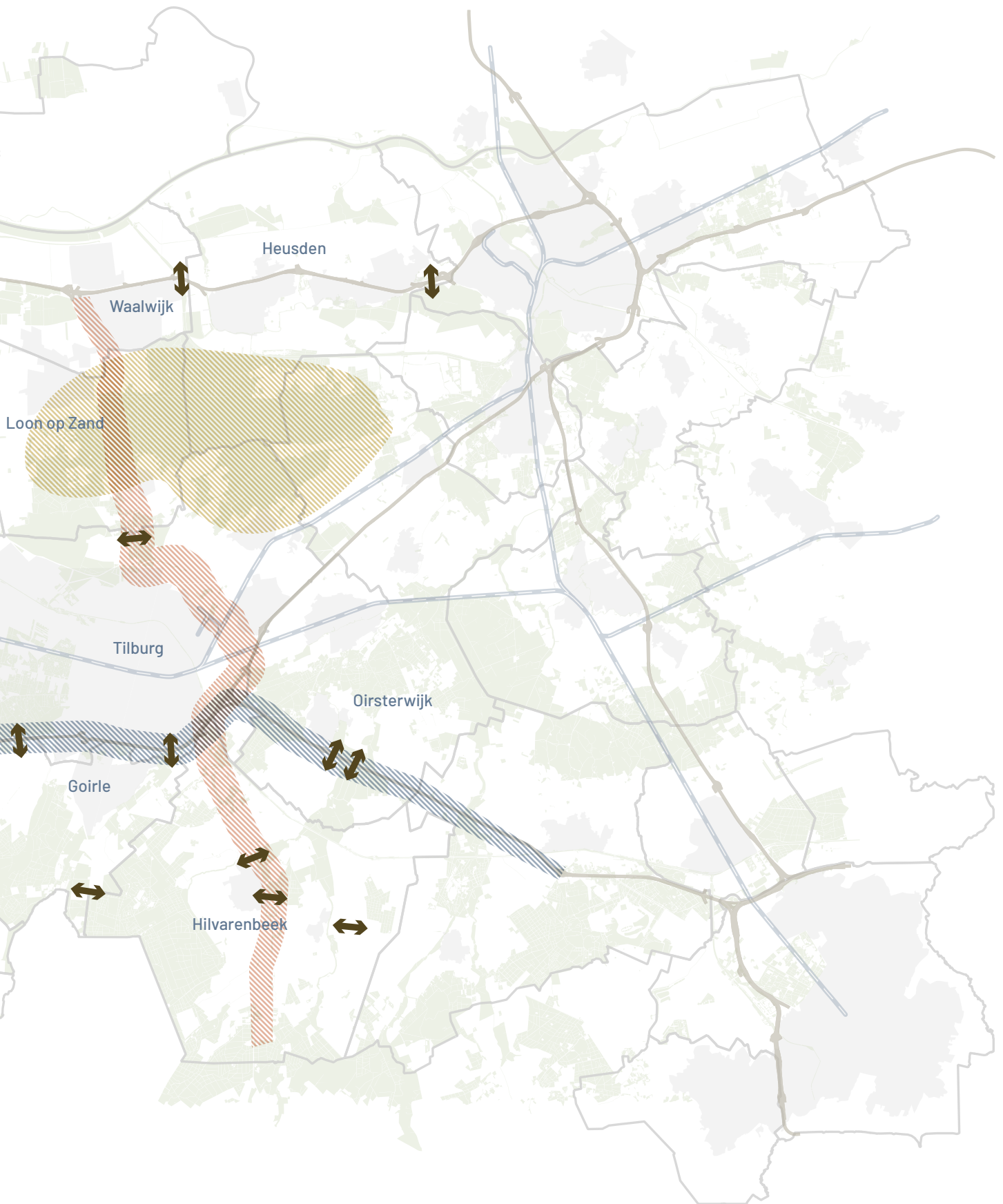
Bijlage 3: Restopgaves evz's

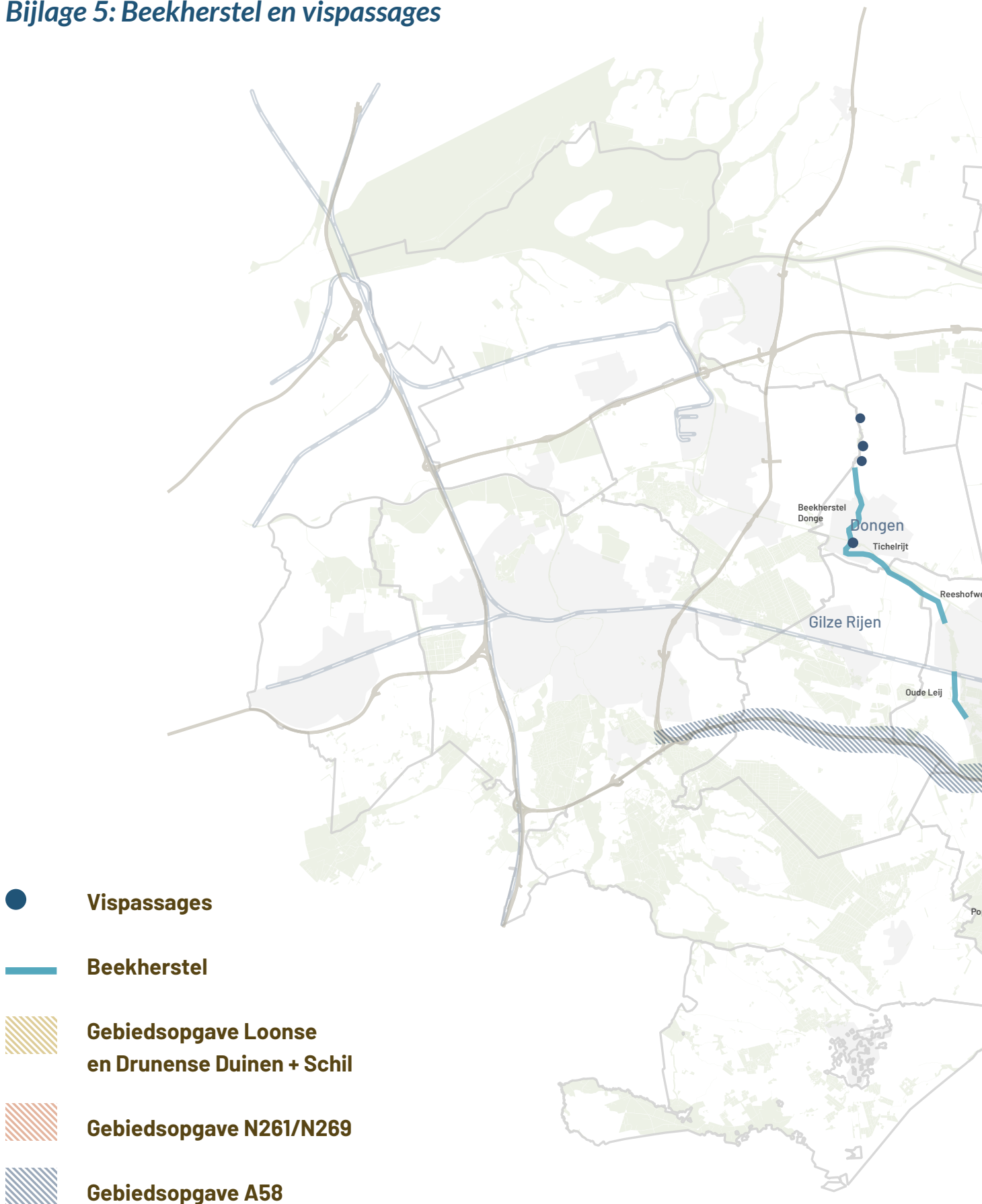

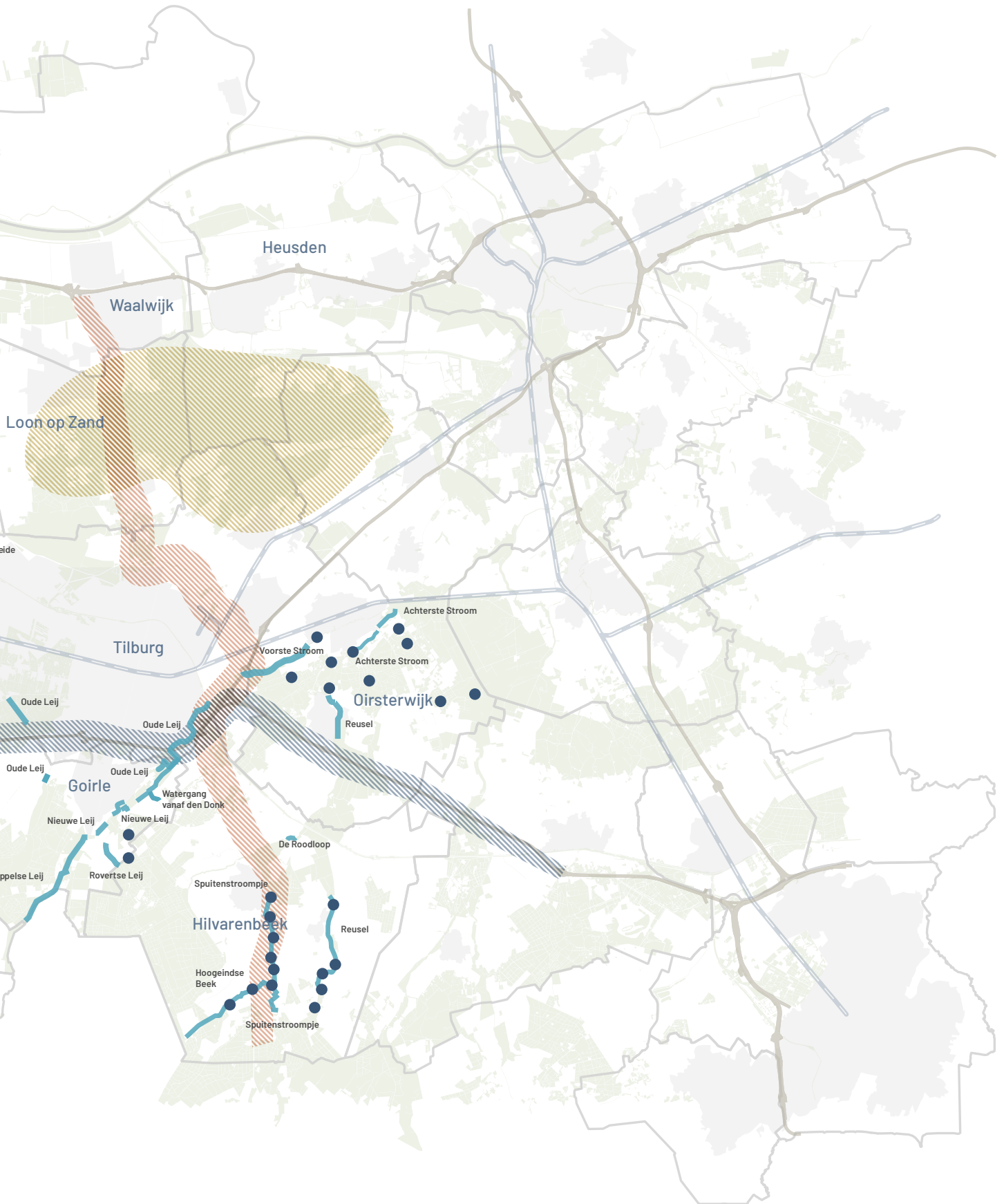
Bijlage 4: Faunapassages

Bijlage 5: Beekherstel en vispassages

Colofon

Regie

Orbis

Tekstredactie

Nico de Bruin | copywriter via.via

Ontwerp

CRECS.

Fotografie

Gemeente Oisterwijk **Wim Schoenmakers, B-team Oisterwijk**

Gemeente Waalwijk **Provincie Noord-Brabant**

Gemeente Loon op Zand **Jan Stads, Pix4Profs**

Gemeente Dongen **Jan Stads, Pix4Profs**

Gemeente **Waalwijk**

GEMEENTE **Gi(ze en Rijen)**

gemeente
Oisterwijk

Gemeente **Dongen**

GEMEENTE **HEUSDEN**

gemeente **Goirle**

gemeente Loon op Zand

GEMEENTE **TILBURG**

gemeente **Hilvarenbeek**

 Waterschap
Brabantse Delta

 Waterschap
Aa en Maas

 Waterschap
De Dommel

REGIO **HART**
VAN **BRABANT**

REGIO **HART**
VAN **BRABANT**
UITAAL LEISURE LANDSCHAP

